

Αρχαία Γ' Λυκείου

Κυριακή 1 Δεκεμβρίου 2019

A. Διδαγμένο κείμενο

A. i.

«Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσει περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχ οἶαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασι εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναί, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες. Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη. Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνούσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὄλῳ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τάγαθόν. Ἥ γὰρ; Ναί. Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥῥαστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι. Ἔοικεν γὰρ, ἔφη.»

ii.

«Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τις δ' ἔσται ἢ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτέρον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. Ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτέρον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτάς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Βασιζόμενοι στα παραπάνω αποσπάσματα να σημειώσετε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) σε καθεμία πρόταση από τις ακόλουθες :

α. Οι επαγγελματικά ασχολούμενοι με την παιδεία θεωρούν ότι η γνώση δεν προέρχεται ως έξωθεν πληροφορία.

β. Ο Σωκράτης ισχυρίζεται ότι στην ψυχή δεν υπάρχει η γνωστική ικανότητα δύναμει.

γ. Ο Αριστοτέλης υπερασπίζεται το δημόσιο χαρακτήρα της παιδείας επικαλούμενος ως επιχείρημα αποκλειστικά τον τελικό σκοπό της πόλης, την ευδαιμονία.

δ. Οι φράσεις «τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία» και «πῶς χρῆ παιδεύεσθαι» παραπέμπουν αντιστοίχως στον τρόπο επίτευξης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στους στόχους της παιδείας.

ε. Ο Αριστοτέλης αποδοκιμάζει τη χρηστική και αναγκαία διάσταση της γνώσης.

B1. Να διερευνήσετε με βάση το απόσπασμα Α.ι. την έννοια της παιδείας, όπως διατυπώνεται στο συμπέρασμα του χωρίου από το Σωκράτη και να τη συσχετίσετε με τον φιλοσοφικό ορισμό της «περιαγωγῆς».

B2. Με βάση το απόσπασμα Α.ii. να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα : α) Ποια είναι η κριτική που ασκεί ο Αριστοτέλης στο εκπαιδευτικό σύστημα της εποχής του και β) ποια είναι η προσωπική του άποψη για τον ηθικό προσανατολισμό της παιδείας;

B3. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγους σημειώνοντας τη λέξη «Σωστό» αν είναι σωστή και τη λέξη «Λάθος» αν είναι λανθασμένη :

α) Το θυμοειδές μέρος της ψυχῆς χαρακτηρίζεται φιλοχρήματο και φιλοκερδές.

β) Η ιδεώδης πολιτεία κοσμεῖται από σωφροσύνη επειδή το κάθε στοιχείο εκπληρώνει τη λειτουργία του χωρίς να παρακωλύει τη λειτουργία των άλλων.

γ) Στη δικαιοσύνη εμπεριέχεται και η αρετή της ανδρείας που διαβλέπει και εκτιμά το βάρος της προσωπικότητάς μου.

δ) Οι ενασχολήσεις της αρχηγείας των φιλοσόφων – βασιλέων είναι καθαρά πρακτικές μετά την ανάληψη των καθηκόντων τους.

ε) Οι όροι πόλις και πολίτευμα χρησιμοποιούνται στο φιλοσοφικό διάλογο με την ίδια σημασιολογική απόχρωση.

B4. Να συνδέσετε τις λέξεις που σας δίνονται με ομόρριζές τους στα αποσπάσματα: διάθεση, άγλημα, διαφήμιση, εισιτήριο, ατενής.

B5. Να συσχετίσετε τις απόψεις που εκφράζονται στο παρακάτω απόσπασμα του Ισοκράτη σχετικά με τους στόχους που οφείλει να επιδιώκει η εκπαίδευση με τις απόψεις που εκφράζονται στο Α.ii. απόσπασμα από τον Αριστοτέλη .

«Ποιους λοιπόν ονομάζω μορφωμένους [...] ; Πρώτα πρώτα αυτούς που χειρίζονται καλά τα ζητήματα που τους παρουσιάζονται κάθε μέρα και έχουν τη νοημοσύνη να επωφελούνται των περιστάσεων και να είναι ικανοί να πετυχαίνουν τις περισσότερες φορές εκείνο που συμφέρει ἔπειτα εκείνους που είναι αξιοπρεπείς και δίκαιοι προς αυτούς που τους συναναστρέφονται συχνά και που ανέχονται ήρεμοι τους δυσάρεστους και οχληρούς τύπους, ενώ οι ίδιοι φέρονται προς τους φίλους των με τη μεγαλύτερη καλοσύνη και ηπιότητα. Επιπλέον εκείνους που είναι πάντοτε εγκρατείς εις τας ηδονάς και δεν τους κατασυντρίβουν οι συμφορές, παρά τηρούν ανδρική στάση και αντάξια της φύσεως της ανθρωπίνης ἔταρτον, το και σπουδαιότερο, αυτούς που δεν τους διαφθείρει της τύχης η εύνοια, που μήτε γίνονται άλλοι άνθρωποι μήτε γίνονται υπερήφανοι, αλλά παραμένουν άνθρωποι λογικοί και που δεν χαίρουν για τα αγαθά που τους έδωσε η τύχη περισσότερο παρά για τα αγαθά που απέκτησαν εξ αρχῆς με το φυσικό τους χαρακτήρα και την ορθοφροσύνη τους.»